УДК 338.43

ВІД СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ДО ЦИВІЛІЗОВАНОЇ (ЛЮДСЬКОЇ) ІДЕЇ СТАНОВЛЕННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

П. Т. Саблук
e-mail: prezid@naas.gov.ua
Національна академія аграрних наук України
01010, Київ, вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9

Виявлено проблеми та обґрунтовано основні напрями цивілізованої ідеї становлення аграрної сфери. Проаналізовано сучасний стан виробництва та виокремлено в ньому причини і зв'язки, що визначають вплив на нинішню ситуацію. Окреслено напрями використання ресурсів виробництва з метою досягнення його ефективності, в тому числі і на соціально-економічні проблеми сільського розвитку. Розроблено постіндустріальну модель розвитку економіки держави шляхом об'єднання капіталу землі з капіталом індустрії і забезпечення функціонування його (об'єднаного капіталу) на високоприбутковому рівні завдяки застосуванню прогресивних та інформаційних технологій за участю знань і науки й вирішення на цій основі питань соціуму і розвитку сільських територій.

Обґрунтовано негативний вплив недосконалого ціноутворення на формування мотивації у сільгосптоваровиробників. З'ясовано, що нині ціноутворення на сільськогосподарську продукцію не забезпечує прибутковості авансованого капіталу, адекватної середньому рівню в національній економіці, а критерій норми прибутку ще не став регулятором економічних відносин на всіх рівнях управління державою і суб'єктами господарської діяльності. Акцентовано увагу на необхідності переходу до формування дохідності галузі на основі методології ціни виробництва і норми прибутку на авансований капітал. Встановлено напрями впровадження внутрішньогосподарських організаційно-економічних механізмів забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств, у центрі яких має бути саме інтерес селянина. Визначено основні принципи побудови внутрішньогосподарських економічних відносин у сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: *аграрна сфера, ціноутворення, норма прибутку, капітал, ресурсний потенціал, внутрішньогосподарські економічні відносини, сільський розвиток.*

Постановка проблеми

За весь період розбудови суспільства людство завжди вишукувало можливість отримання від природи матеріальних благ при збереженні і примноженні навколишнього середовища для якомога повного задоволення своїх потреб. При цьому, воно формувало різні школи, які, в той чи інший спосіб, могли б задовольнити потреби людини. Здавалось би, що кращого способу життя, як втілення у практику соціалістичної ідеї, і придумати було важко. Його лозунг полягав у тому, що все – в ім'я людини, все – для її благ. Але сталося зовсім по-іншому. Під цей лозунг заховалися ті, хто зумів підпорядкувати створені суспільством блага, в першу чергу, собі, а вже потім іншим. І так будувалися взаємовідносини по всій ієрархічній ланці управління народним господарством. Чим вищу посаду займав той чи інший керівник, тим більша в нього була можливість підпорядкувати створені матеріальні блага на свою користь, при цьому, не турбуючись про розвиток суспільного виробництва. Так відбувалося до тих пір, поки цих матеріальних благ ставало все менше, апетит їх присвоєння працював активно. Саме в цьому полягала ідея соціалізму, в якій людство згодом виявило абсурдність.

Якраз причиною цього було прийняття рішення про відмову від таких реалій життя і прийти до цілком зрозумілого – мати можливість виробляти самостійно і розпоряджатися одержаними досягненнями цивілізовано. Ця ідея превалює в умах людей і вони готові стати на шлях втілення її в життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми цивілізованої ідеї становлення аграрної сфери останнім часом привертають увагу багатьох вчених-економістів, зокрема Е. М. Лібанової [8], Б. М. Данилишина [9], В. Я. Месель-Веселяка [1], М. Й. Маліка [5], О.М. Шпичака [3], М. Ф. Кропивка [10], М. К. Орлатого [6], О. І. Павлова [2], І. В. Прокопи [7], В. П. Рябоконя [4] та інших.

При цьому, ці вчені концентрують свою увагу на «традиційних» шляхах вирішення проблеми удосконалення економічних методів розвитку села, зокрема, як підвищити урожайність землі та продуктивність худоби, зниження витрат ресурсів для цього, пошуку шляхів кращої, з точки зору вигоди для

господарств, реалізації продукції тощо. В цілому їх пропозиції зводилися до пошуку внутрішніх резервів покращення справ у сільськогосподарському виробництві і зовсім мало уваги приділялося зовнішнім факторам впливу на кінцеві результати. Так, з їх боку недостатня увага зверталася на показник впливу витрат на ресурси, податки, кредити і таке інше, тобто, на зовнішні чинники впливу на кінцеві результати діяльності суб'єктів господарювання. В результаті виявлено односторонній рух оцінки досягнутих показників діяльності і, як наслідок, неправильна оцінку їх впливу. Це особливо є характерним для сільськогосподарського виробництва, де від одного фактора залежить дія всіх інших.

Мета, завдання та методика дослідження

Мета статті – обґрунтувати ідею становлення аграрної сфери України від соціалістичної до цивілізованої (людської). Для реалізації поставленої мети намічені такі завдання: проаналізувати сучасний стан виробництва, виділивши в ньому ті причини і зв'язки, що визначають їх вплив на нинішню ситуацію і окреслюють напрями використання ресурсів виробництва з метою досягнення його ефективності, в тому числі й на соціально-економічні проблеми розвитку села.

Результати дослідження

Оцінка проблеми наводить на висновок, що в сільському господарстві економічний аналіз слід розпочинати «зверху донизу», зосередивши увагу аналітиків на умовах, які створені на місцях для оцінки результатів діяльності виробництва, що вони хочуть отримати своєю працею від результатів господарювання. В першу чергу, треба звернути увагу, чи достатньо зосередив працівник різноманітних ресурсів для отримання очікуваних результатів.

В одержанні суб'єктами господарювання доходів вирішальну роль відіграють створювані державою умови економічної діяльності. Передусім це утвердження національної ідеї. На наш погляд, її сенсом є освоєння постіндустріальної моделі розвитку економіки держави шляхом об'єднання капіталу землі з капіталом індустрії і забезпечення функціонування його (об'єднаного капіталу) на високоприбутковому рівні завдяки застосуванню прогресивних та інформаційних технологій за участю знань і науки й вирішення на цій основі питань соціуму і розвитку сільських територій (схема 1).

Схема 1

Постіндустріальна модель розвитку економіки України (Проект)

- *Об'єднання капіталу землі з капіталом індустрії.*
- *Зосередження зусиль на застосуванні досягнень науки у сфері прогресивних та інформаційних технологій з метою забезпечення високоприбуткового функціонування об'єднаного капіталу.*
- *Спрямування переважної маси отриманого прибутку на вирішення проблем соціуму і сільського розвитку.*

Для реалізації цієї ідеї в державі мають бути створені однакові стартові умови ефективного функціонування всіх галузей і сфер економічної діяльності. Стосовно аграрного сектора економіки, то цього не можна досягти без капіталізації землі й урахування її в системі ціноутворення для економічного регулювання міжгалузевих відносин.

Нині ціноутворення на сільськогосподарську продукцію не забезпечує прибутковості авансованого капіталу, адекватної середньому рівню в національній економіці, а критерій норми прибутку ще не став регулятором економічних відносин на всіх рівнях управління державою і суб'єктами господарської діяльності.

Недоліки ціноутворення негативно позначаються на мотивації сільгосптоваровиробників. Нині аграрна галузь неспроможна ефективно функціонувати як високодохідне виробництво без підтримки держави, а рівень економічного інтересу товаровиробників низький. Про це свідчать низькі ціни попиту, відсутність механізму забезпечення виробникам доходів на рівні встановленої ціни пропозиції. Одночасно монополізовані підприємства промислових і переробних галузей продовжують реалізувати політику зростання власних прибутків за рахунок перерозподілу вартостей.

Недостатня купівельна спроможність вітчизняних споживачів залишає ціни на сільськогосподарську продукцію низькими. Розв'язання цього питання потребує переходу до формування дохідності галузі на основі методології ціни виробництва і норми прибутку на авансований капітал (схема 2).

Схема 2

Економічний механізм регулювання виробництва продукції

I. $Ц_в + С_в = \frac{НП \times К}{100}$

де $Ц_в$ – ціна виробництва;

$С_в$ – середньогалузева собівартість продукції;

$НП$ – норма прибутку в економіці держави;

$К$ – капітал галузі.

II. Ціна продукції визначається ринком.

III. Різниця між ринковою ціною продукції, і ціною виробництва визначає поведінку виробника продукції та держави в доцільності виробництва (підтримки) того чи того виду продукції.

Через відсутність еквівалентності міжгалузевого обміну сільське господарство втрачає свої активи, різко знижуються можливості не тільки розширеного, а й простого відтворення виробництва. Ця тенденція заслуговує на увагу й оцінку з огляду на необхідність негайного втручання на державному рівні. Слід визначити види продукції, які формують продовольчу безпеку країни, та передбачити державну підтримку їх виробництва; сформувати організований аграрний ринок з кожного виду продукції і його законодавче забезпечення; ввести в систему ціноутворення показник норми прибутку. Це дасть змогу запровадити цивілізовані економічні правила гри. Зокрема, з'явиться можливість, як і в усіх галузях економіки, розробляти кошториси витрат за видами діяльності також у розрізі виробничих ділянок, на основі цього визначати гарантовані максимальні і мінімальні ціни, заходи державної підтримки, фінансових і товарних інтервенцій, кредитування, діяльності бірж, управління аграрними ризиками, розвитку ринку землі.

Досягнення фінансової стабільності, створення умов для розширеного відтворення виробництва, забезпечення конкурентоспроможності продукції та продовольчої безпеки країни, нарощування експортного потенціалу окремих груп товарів – ось основні завдання державної підтримки сільськогосподарських виробників.

У контексті вирішення проблем цінової та бюджетної підтримки має бути визначена раціональна структура виробництва. Перевагу слід віддавати тим сферам діяльності, які в конкретних умовах є найбільш високоприбутковими. При цьому, кожний продукт повинен бути в основі створення навколо нього професійних (міжпрофесійних) інтегрованих об'єднань товаровиробників за галузевою ознакою.

Реалізація мети й основних завдань державної підтримки на основі концентрації коштів на пріоритетних напрямках передбачає вдосконалення чинної нормативно-правової бази. На державному рівні мають виконуватися середньострокові та довгострокові програми субсидування аграрного сектора, які б передбачали розв'язання першочергових проблем сільськогосподарського виробництва та соціальної сфери, з переорієнтацією державної підтримки на користь соціальних програм, що не обмежуються вимогами СОТ.

Врахування дії зовнішніх чинників та адекватне реагування на них дозволить суттєво підвищити дохідність сільськогосподарського виробництва, покращити фінансовий стан підприємств галузі, збільшити їхні фінансові можливості для здійснення розширеного відтворення.

Практика потребує наукового обґрунтування організаційної структури підприємств, удосконалення внутрішньогосподарських економічних механізмів, побудованих на принципах самоокупності структурних підрозділів. Одним із таких шляхів є впровадження внутрішньогосподарських організаційно-економічних механізмів забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств, у центрі яких має бути інтерес селянина.

Основними принципами побудови внутрішньогосподарських економічних відносин у сільськогосподарських підприємствах є максимальне наближення статусу підрозділу підприємства до реального статусу оператора аграрного ринку та максимальне наближення системи оцінних показників діяльності підрозділів до показників прибутку і рентабельності як головних, що визначають

успіх підприємства як суб'єкта ринкових відносин.

У результаті земельної реформи в Україні змінився суб'єкт права власності на землю, права привласнення земельної ренти.

Власниками земельних ділянок нині є громадяни-члени сільськогосподарських підприємств різних форм господарювання та особистих селянських господарств. Частину створюваної земельної ренти громадяни отримують у вигляді орендної плати, решта ж перерозподіляється посередниками із сільського господарства в інші галузі або привласнюється ними. Щоб запобігти цьому, потрібно визнати землю капіталом і включити її вартість в економічний обіг. Такий захід сприятиме підвищенню дохідності суб'єктів господарювання і забезпеченню розширеного відтворення в аграрній сфері нарівні з інтими галузями національної економіки через норму прибутку. Включення в ринкове середовище капіталу землі відкриває шлях іпотечному кредитуванню. Дослідження вищезазначених проблем зумовлює зосередити особливу увагу на розробці механізмів соціально-економічного регулювання податкових надходжень до місцевих бюджетів на основі становлення раціональної рівноваги власних і делегованих повноважень держави в місцевому і регіональному самоврядуванню, виходячи зі стандартів і норм надання послуг. Поки що в державі таких стандартів і норм не існує. Тому необхідно в найближчі роки опрацювати й упровадити безпосередньо в практику формування міжбюджетних відносин соціальні стандарти і нормативи (з розрахунку на одного жителя). Ці стандарти і нормативи повинні базуватися на єдиній методиці, бути стабільними і прозорими протягом п'яти-десяти років.

Вирішальними тут можуть стати напрацювання наших попередників, які однозначно заявляли, що «труд – батько багатства, а земля – його мати» (Вільям Петті). Якщо в нас нині є вартість землі, то приведенням до неї такої ж суми вартості уречевленої праці (1:1) і вартості оборотних фондів (20% за визначеними технологіями) отримаємо загальну вартість вкладених ресурсів для виробництва продукції.

Проілюструємо сказане конкретними прикладами (табл. 1). Вартість землі по Україні оцінюється в сумі 1033 млрд грн (рядок разом, гр. 4). На таку ж суму земля вимагає уречевленої праці (рядок разом, гр. 5) і оборотних фондів (20%) вартості землі – 517 млрд грн. Загальна сумарна вартість ресурсного потенціалу по Україні становитиме 2,6 трильйона грн (рядок разом, гр. 7).

Ці цифри свідчать про те, що якщо будуть витримані дані пропорції, то ресурсний потенціал знаходиться в тих рамках, які вимагають технології сучасного дня. Всякі відхилення призводять до недоотримання бажаного результату, що ми насправді й маємо. Якщо розрахунками доведено, що матеріально-технічна база повинна становити 1033 млрд грн, а фактично є в наявності біля 300 млрд грн, то треба знайти можливість поновлювати матеріальну базу на недостаючу суму (700 млрд грн). Це і буде перша причина недоотримання запланованих показників (табл. 2). Тобто, в розрізі суб'єктів господарювання (областей, районів, громад, окремих виконавців) слід аналізувати комплектацію матеріально-технічної бази і знайти для цього кошти.

Таблиця 1. **Розрахунок ресурсного потенціалу областей України з урахуванням вартості ресурсів «Земля», «Основні засоби», «Оборотні засоби»**

Адміністративні області	Сільськогосподар-ські угіддя всього, тис. га	Нормативна грошова оцінка 1 га с.- г. угідь, грн	Вартість угідь, млн грн. (гр. 2х гр. 3)	Розрахункова вартість		Розрахункові показники			Фактичні показники	Відхилення фактичного прибутку від розра хункового (+,-)
				основні засоби, млн грн. (гр. 4)	оборотні засоби, млн грн. (0,5хгр. 5)	ресурсний потенціал, млн грн. гр. (4+5+6)	прибуток, млн грн. (15% від гр. 7)	прибуток на 1 га, тис. грн	прибуток на 1 га, тис. грн	
Вінницька	2014,2	31418,5	63282,2	63282,2	31641,1	158205,5	23730,8	11,8	2,3	-9,5
Волинська	1047,6	23923,4	25062,2	25062,2	12531,1	62655,5	9398,3	9,0	4,9	-4,1
Дніпропетров-ська	2512,9	28830,0	72445,2	72445,2	36222,6	181113	27166,9	10,8	4,8	-6
Донецька	1844,8	30612,1	56474,1	56474,1	28237,0	141185,2	21177,8	11,5	3,3	-8,2
Житомирська	1510,1	19397,4	29292,0	29292,0	14646,0	73229,9	10984,5	7,3	3,6	-3,7
Закарпатська	451,0	17861,7	8055,6	8055,6	4027,8	20139,0	3020,9	6,7	5,0	-1,7
Запорізька	2241,6	30051,6	67364,1	67364,1	33682,1	168410,4	25261,6	п,з	3,6	-7,7
Івано-Франківська	630,3	20493,0	12917,3	12917,3	6458,7	32293,3	4844,0	7,7	8,3	0,6
Київська	1658,9	30286,3	50241,9	50241,9	25121,0	125604,8	18840,7	11,4	6,3	-5,1
Кіровоградська	2032,2	28690,0	58302,4	58302,4	29151,2	145756,0	21863,4	10,8	6,4	-4,4
Луганська	1402,0	21008,4	29453,9	29453,9	14727,0	73634,8	11045,2	7,9	2,8	-5,1
Львівська	1258,3	19197,0	24155,6	24155,6	12077,8	60389,0	9058,3	7,2	5,0	-2,2
Миколаївська	2006,0	23811,7	47766,0	47766,0	23883,0	119415,0	17912,3	8,9	4,2	-4,7
Одеська	2591,7	25530,7	66168,8	66168,8	33084,4	165422,1	24813,3	9,6	2,8	-6,8
Полтавська	2165,4	30317,8	65649,6	65649,6	32824,8	164123,9	24618,6	П,4	9,8	-1.6
Рівненська	926,2	25765,2	23864,2	23864,2	11932,1	59660,6	8949,1	9,7	4,7	-5,0
Сумська	1698,0	23730,4	40295,1	40295,1	20147,6	100737,8	15110,7	8,9	5,9	-3,0
Тернопільська	1046,1	26126,2	27331,8	27331,8	13665,9	68329,4	10249,4	9,8	5,5	-4,3
Харківська	2411,2	28372,5	68411,8	68411,8	34205,9	171029,4	25654,4	10,6	4,9	-5,7
Херсонська	1969,4	32281,7	63575,7	63575,7	31787,8	158939,1	23840,9	12,1	4,9	-7,2
Хмельницька	1566,2	30437,0	47670,3	47670,3	23835,2	119175,8	17876,4	11,4	5,4	-б,і
Черкаська	1450,8	36993,5	53671,0	53671,0	26835,5	134177,5	20126,6	13,9	7,2	-6,7
Чернівецька	469,7	30224,3	14196,3	14196,3	7098,2	35490,8	5323,6	11,3	4,7	-6,6
Чернігівська	2067,5	20036,5	41425,5	41425,5	20712,7	103563,7	15534,5	7,5	3,2	-4,3
Україна *	**38972,2**	**27123,8**	**1057073,7**	**1057073,7**	**528536,9**	**2642684,3**	**396402,6**	**10,2**	**5,2**	**-4,9**

* Площа сільськогосподарських угідь України без АР Крим та міст Києва і Севастополя

Таблиця 2. ***Розрахунок ресурсного потенціалу Житомирської області***
з урахування вартості ресурсів „Земля", „Основні засоби", „Оборотні засоби"

Адміністративні райони	Сільськогос подарські угіддя всього, тис.га	Нормативна грошова оцінка 1 га с.-г. угідь, грн	Вартість угідь, млн грн (гр.2 х гр.3)	Розрахункова вартість		Розрахункові показники			Фактичні показники	Відхилення фактичного
				основні засоби, млн грн. (гр. 4)	Оборотні засоби, млн грн. (0,5 х гр.5)	ресурсний потенціал, млн грн. гр. (4+5+6)	прибуток, млн грн. (15% від гр. 7)	прибуток на 1 га, тис. грн	прибуток на 1 га, тис. грн	прибутку від розра-хункового (+, -)
Андрушівський	76,1	29378	2235,7	2235,7	1117,8	5589,2	838,4	11,0	1,7	-9,3
Баранівський	53,3	13852	738,3	738,3	369,2	1845,8	276,9	5,2	4,4	-0,8
Бердичівський	65,6	31498	2066,3	2066,3	1033,1	5165,7	774,9	11,8	6,3	-5,5
Брусилівський	52,8	17902	945,2	945,2	472,6	2363,0	354,5	6,7	2,2	-4,5
Вол.-Волинський	53,1	9359	497,0	497,0	248,5	1242,5	186,4	3,5	U	-2,4
Ємільчинський	90,4	8943	808,4	808,4	404,2	2021,1	303,2	3,4	0,1	-3,3
Житомирський	72,3	21614	1562,7	1562,7	781,4	3906,8	586,0	8,1	5,9	-2,2
Коростенський	84,2	8828	743,4	743,4	371,7	1858,4	278,8	3,3	0,3	-3,0
Коростишівський	50,8	17230	875,3	875,3	437,6	2188,2	328,2	6,5	1,8	-4,7
Лугинський	33,9	9869	334,6	334,6	167,3	836,4	125,5	3,7	2,2	-1,5
Любарський	63,8	30733	1960,8	1960,8	980,4	4901,9	735,3	11,5	6,0	-5,5
Малинський	63,8	8637	551,0	551,0	275,5	1377,6	206,6	3,2	1,6	-1.6
Народицький	28	14246	398,9	398,9	199,4	997,2	149,6	5,3	2,7	-2,6
Нов.-Волинський	110,4	19385	2140,2	2140,2	1070,1	5350,4	802,6	7,3	4,1	-3,2
Овруцький	72,5	16906	1225,7	1225,7	612,9	3064,3	459,6	6,3	4,4	-1.9
Олевський	47,4	ПОЗО	522,8	522,8	261,4	1307,0	196,1	4,1	-0,1	-4,2
Попільнянський	80,4	31085	2499,2	2499,2	1249,6	6248,1	937,2	11,7	6,6	-5,1
Радомишльський	73,2	15570	1139,7	1139,7	569,8	2849,2	427,4	5,8	-0,3	-6,1
Романівський	52,8	14706	776,5	776,5	388,2	1941,2	291,2	5,5	2,3	-3,2
Ружинський	83	33694	2796,6	2796,6	1398,3	6991,5	1048,7	12,6	2,3	-10,3
Червоноармійський	57,5	10641	611,8	611,8	305,9	1529,6	229,4	4,0	To	-2,1
Черняхівський	66,1	14949	988,1	988,1	494,1	2470,3	370,6	5,6	8,5	2,9
Чудиівський	78,7	30983	2438,3	2438,3	1219,2	6095,8	914,4	11,6	-0,04	-11,7
По області	**1510,1**	**19397**	**29292,0**	**29292,0**	**14646,0**	**73229,9**	**10984,5**	**7,3**	**3,6**	**-3,7**

При цьому черговість комплектації визначається конкретними обставинами (удосконалення структури виробництва, будівництво приміщень, придбання техніки, соціально-культурні об'єкти тощо). Все це здійснюється на основі детальних розрахунків після уважного обстеження і прийняття рішення.

В кожній статті витрат повинні бути виважені рішення з включенням всіх резервів, як не може бути до прикладу ситуація, коли оплата праці в сільському господарстві становить лише 60–70% загальнодержавного рівня.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Такі розрахунки слід здійснити по всіх

областях, а в області – по районах (громадах), а в їх розрізі – по об'єктах господарювання на конкретних об'єктах господарювання. Кожний власник господарюючих суб'єктів повинен володіти ситуацією і контролювати здійснення запропонованих заходів. Це буде обов'язковою умовою їх виконання. Для даної роботи приурочені направлені Рекомендації з розроблення дорожньої інвестиційної карти розвитку аграрного району, де показано заходи по соціально-культурних заходах, їх структура і напрями втілення в життя, що є перспективним напрямом подальших досліджень.

References

1. Mesel-Veseliak, V. Ia. (2005). Rozvytok silskykh terytorii v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi stabilnosti derzhavy [Development of rural areas in the context of provision economic stability of the state]. *Ekonomika APK*, 3, 68 [in Ukrainian].

2. Pavlov, O. I. (2008). Silskyi rozvytok v Ukraini: teoriia, praktyka, polityka, upravlinnia [Rural Development in Ukraine: Theory, Practice, Politics, Governance]. Odesa : Astroprynt [in Ukrainian].

3. Shpychak, O. M. & Svynous, I. V. (2008). Realizatsiia produktsii osobystym selianskym hospodarstvom – vytraty, tsiny, efektyvnist [Realization of production by the personal peasant economy - costs, prices, efficiency]. Kyiv : NNTs IAE [in Ukrainian].

4. Riabokon, V. P. (2015). Problemy formuvannia sotsialno-ekonomichnykh umov rozvytku ukrainskoho sela [Problems of formation of socio-economic conditions of development Ukrainian village]. *Ekonomika APK*, 9, 68 [in Ukrainian].

5. Malik, M. Y. (Ed.). (2017). Rozvytok selianskykh hospodarstv v umovakh transformatsii ahrarnoho sektoru ekonomiky [Development of peasant farms in the conditions of transformation of the agrarian sector of the economy]. Kyiv : NNTs «IAE» [in Ukrainian].

6. Orlatyi, M. K. (2015). Metodolohichni pidkhody shchodo sotsialno-infrastrukturnoho potentsialu terytorialnykh hromad sela [Methodological approaches to social and infrastructural potential territorial communities of the village]. *Produktyvnist ahropromyslovoho vyrobnytstva. Ekonomichni nauky*, 27, 125–132 [in Ukrainian].

7. Borodina, O. M. & Prokopa, I. V. (Eds.). (2010). Teoriia, polityka ta praktyka liudskoho rozvytku [Theory, politics and practice of human development]. Kyiv : NAN Ukrainy ;In-t ekon. ta prohnozuv [in Ukrainian].

8. Libanova, E. M. (Ed.). (2012). Metodyka vymiriuvannia rehionalnoho liudskoho rozvytku [Method of measuring regional human development]. Kyiv : In-t demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M.V. Ptukhy [in Ukrainian].

9. Danylyshyn, B. M. (2009). Sotsialni priorytety ekonomichnoho rozvytku [Social priorities of economic development]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, 2009, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2009_l 7 [in Ukrainian].

10. Sabluk, P. T. & Kropyvko, M. F. (Eds.). (2011). Upravlinnia kompleksnym rozvytkom ahropromyslovoho vyrobnytstva i silskykh terytorii [Management of integrated development of agricultural production and rural areas]. Kyiv : NNTs IAE [in Ukrainian].

11. Heiets, V. M. (2015). Podolannia kvazirynkovosti - shliakh do investytsiino oriientovanoi modeli ekonomichnoho zrostannia [Overcoming quasi-market - the path to an investment-oriented model economic growth]. *Ekonomika Ukrainy*, 6, 4–17 [in Ukrainian].

FROM SOCIALIST TO CIVILIZED (HUMAN) IDEA OF AGRARIAN AREA ESTABLISHMENT IN UKRAINE

P. Sabluk
e-mail: prezid@naas.gov.ua
The National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
01010, Kyiv,
Mikhail Omelyanovich-Pavlenko Str, 9

The article determines the problems and the main directions of civilized idea in the agrarian area establishment. The present production status has been analyzed and its causal effect on the current situation has been observed. The directions in the use of production resources on the purpose to achieve efficiency including efficiency for social-economic problems of rural development have been specified. The post-industrial state economic development model has been created through the pooling of land and industry capital which can function at high-profit level due to the application of progressive and information technologies with the involvement of knowledge and science in order to

solve the problems of the society and rural areas development. The negative impact of imperfect pricing on agricultural producers' motivation has been proved. It has been noted that nowadays agricultural production pricing does not provide advanced capital profitability adequate to average level in national economy and the criterion of profit rate is not the regulator for economic relations at all levels of state and business entities management. The author emphasizes the necessity to form the profitability of the sector on the basis of methodology for production cost and profit rate for advanced capital. The directions for the implementation of internal economic and organizational machinery with a farmer's interest as the core part for providing agricultural enterprise profitability have been determined. The main principles to develop internal economic relations in agricultural enterprises have been investigated.

Keywords: *agrarian area, pricing, profit rate, capital, resource potential, internal economic relations, rural development.*

ОТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ К ЦИВИЛИЗОВАННОЙ (ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ) ИДЕЕ СТАНОВЛЕНИЯ АГРАРНОЙ СФЕРЫ УКРАИНЫ

П. Т. Саблук
e-mail: prezid@naas.gov.ua
Национальная академия аграрных наук Украины
01010, Киев,
ул. Михаила Емельяновича-Павленко, 9

Определены проблемы и обоснованы основные направления цивилизованной идеи становления аграрной сферы. Проанализировано современное состояние производства и выделены причины и связи, определяющие влияние на нынешнюю ситуацию. Определены направления использования ресурсов производства с целью достижения его эффективности, в том числе и на социально-экономические проблемы сельского развития. Разработана постиндустриальная модель развития экономики государства путем объединения капитала земли с капиталом индустрии и обеспечения функционирования его (объединенного капитала) на высокодоходном уровне благодаря применению прогрессивных и информационных технологий с участием знаний и науки и решения на этой основе вопросов социума и развития сельских территорий.

Обосновано негативное влияние несовершенного ценообразования на формирование мотивации у сельхозтоваропроизводителей. Выяснено, что нынешнее ценообразование на сельскохозяйственную продукцию не обеспечивает доходности авансированного капитала, адекватной среднему уровню в национальной экономике, а критерий нормы прибыли еще не стал регулятором экономических отношений на всех уровнях управления государством и субъектами хозяйственной деятельности. Акцентировано внимание на необходимости перехода к формированию доходности отрасли на основе методологии цены производства и нормы прибыли на авансированный капитал. Вызначено направление внедрения внутрихозяйственных организационно-экономических механизмов обеспечения доходности сельскохозяйственных предприятий, в центре которых должен быть именно интерес крестьянина. Определены основные принципы построения внутрихозяйственных экономических отношений в сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: *аграрная сфера, общество, потребности человека, окружающая среда, ресурсный потенциал, внутрихозяйственные экономические отношения, сельское развитие.*